

ЗВІТ ЗА 2023 РІК ІНША ОСВІТА

Над текстами та звітом працювали: Юлія Аленіна,
Вікторія Бокова, Вікторія Видиборець

Редагування: Ольга Дятел, Альона Каравай,
Сніжана Темборська

Дизайнерка: Ярослава Ковальчук

ЗМІСТ

ПІДТРИМАННЯ КУЛЬТУРНИХ ДІЯЧІВ ТА ІНСТИТУЦІЙ, ОСВІТНІ ПРОЄКТИ ДЛЯ КУЛЬТУРИ:

Culture Helps / Культура допомагає: гранти для тих, хто працює з інтеграцією людей в нові громади через культурні практики.	6
ARTISTS AT RISK: Резиденції для мисткинь_тців та культурних діячок_ів, які перебувають у зоні ризику.	8
CULTURAL BRIDGES: Підтримка діячок і дієвців культури південних регіонів України.	10
Boost_4_Culture: Освітній курс для діячок та діячів сектору культурних та креативних індустрій з Вінниці.	12
Візити до України для міжнародних культурних діячок та діячів.	14

КОМЕМОРАЦІЯ, РОБОТА З ІСТОРИЄЮ ТА ПАМ'ЯТТЮ:	
Мережа пам'яті: захист масових поховань євреїв і ромів часів Другої світової війни.	16
Довіра та пам'ять: Комемораційні практики для митців, музейників та культурних журналістів.	18
CENTROPA: Цифрові мости в єврейській історії Східної Європи.	20
ПІДТРИМКА ТА РОЗБУДОВА СПІЛЬНОТ:	
Vidnova Fellowship Ukraine: стипендії для тих, хто повертається в Україну.	22
SIGN OF HOPE	24
ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ	25

Вітаємо!

2023 рік став для нас роком звикання до марафонного режиму. “Цей дощ надовго”, ця війна також — тож, маємо знаходити опори, за які ми зможемо втриматись під час будь-якого шторму, та ніші, де ми можемо бути максимально корисними для інших під час цього шторму.

Одночасно опорою та нішею стала для нас підтримка культурної спільноти та інфраструктури — насамперед, для тих, хто залишився та працює в Україні, а також внесення нашого внеску в те, аби мистецьке життя в Україні не лише продовжувалось та мало місце бути, але й було помітним, знаковим, різним. А ще — не периферійним та таким, яке здатне подолати меншовартість, власну та нав'язану.

Для того, аби це сталось, нам потрібно підтримувати простори для мистецької рефлексії — наприклад, резиденції та стипендії для створення нових мистецьких робіт. Так виникла співпраця з Artist at risk щодо резиденцій та наш проект за підтримки USAID щодо підтримки мистецьких спільнот з півдня України.

Окрім культурного процесу всередині України, ми прагнемо підтримувати колег та спільноти за межами України — підтримувати їх культурно-інтеграційні проєкти для українських спільнот та разом працювати над тим, аби професійні та особисті зв'язки зберігались, трансформувались, лишались продуктивними.

Для того, аби це сталось нам потрібно підтримувати (культурні) проєкти з інтеграції тих, хто з 2022 року має досвід міграції всередині України та за її межами, а також мати підтримуючі моделі для тих українських культурних діячок та діячів, які вирішують повернутись в Україну. Так виникли ще у 2022ому та

продовжують працювати у 2023ому програми «Culture helps / Культура допомагає» та Vidnova Fellowship Ukraine.

У 2024 ми заходимо з відчуттям, що багато не встигли чи не змогли зробити. Все ще не могли запуснути програму Vidnova Ветерани для тих, хто повертається до мистецьких та освітніх професій з фронту. Все ще не вийшло запуснути проект з обміну для митців та культурних діячів, які залишились в Україні та які живуть за кордоном. Докладатимемо сили, аби це сталось у 2024, але без вашої допомоги та підтримки ніяк.

Тримайтесь самі та тримайте інших!

Ольга Дятел, Альона Каравай, Василь Кулевчук
(правління Іншої Освіти)

Юлія Аленіна
(операційна керівниця Іншої Освіти)

6 CULTURE HELPS / КУЛЬТУРА ДОПОМАГАЄ: ГРАНТИ ДЛЯ ТИХ, ХТО ПРАЦЮЄ З ІНТЕГРАЦІЄЮ ЛЮДЕЙ В НОВІ ГРОМАДИ ЧЕРЕЗ КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ

Фінансування:	Європейський Союз
Партнери:	zusa
Тривалість:	квітень 2023 – квітень 2025
Бюджет:	22 454 776,23 грн
Координаторки:	Ольга Дятел, Юлія Алєніна
Контакт:	culture_helps@insha-osvita.org

«Culture Helps / Культура допомагає» – проєкт за підтримки Європейського Союзу, що спрямований на допомогу людям, які через війну були змушені переїхати до більш безпечних регіонів України або за кордон. Проєкт надає грантову підтримку культурним менеджеркам та менеджерам, а також організаціям, які допомагають людям інтегруватись у нові спільноти через культуру. Проєкт триватиме з 2023 по 2025 роки включно та пропонує трирівневу програму грантів, підтримку психічного здоров'я, онлайн/офлайн-зустрічі, вебінари для культурних працівників та працівниць у та з України та для їхніх колег в інших країнах Креативної Європи.

У 2023 році в межах «Culture Helps / Культура допомагає»:

- Провели три конкурси на індивідуальні гранти на підтримку психічного здоров'я до 1000 євро. За рік отримали 1048 заявок, з них змогли підтримати 72. Учасниці та учасники програми використовують гранти для покращення свого психічного здоров'я: відвідують психологів, відпочивають в санаторіях, проходять навчання, займаються підтримувальними практиками тощо.
- Провели два конкурси на гранти на проєкти для інтеграції через культурні заходи до 5000 євро. За рік отримали 1091 заявку, серед них вдалося підтримати 42 організації та ініціативи з України та країн Креативної Європи (Польща, Литва, Франція, Австрія, Словенія та Угорщина). Грантерки та грантери

першого кола вже завершили свої проекти з культурної інтеграції в нові громади людей, що вимушено переїхали у безпечніші регіони України чи за кордон. Підтримані ініціативи проводили арттерапії, виставки, театральні вистави, майстер-класи для дітей, курси з анімації, екскурсії, дискусії, лекції та музичні вечори. Дізнатись про проекти можна [за посиланням](#).

- Провели два конкурси на гранти на проекти міжнародної співпраці для інтеграції через культуру до 40 000 євро. Загально отримали 216 заявок. З них незалежне журі відібрало 20 проектів міжнародного партнерства. Зокрема: тандеми українських організацій з інституціями та організаціями Австрії, Латвії, Боснії та Герцеговини, Швеції, Німеччини, Франції, Ірландії, Польщі, Словаччини, Чехії та Греції. Грантерки та грантери першого кола почали реалізацію проектів: програма резиденцій для українських мисткинь та митців в Австрії, програма підтримки молодого української анімації та інше.
- Під час кожного конкурсу проводили інформаційні онлайн-сесії, де розповідали про особливості програм та допомагали у підготовці проектних заявок. Їх можна знайти на нашому [Ютуб-каналі](#). У межах конкурсів на гранти співпраці наші партнери zusa також проводили онлайн-зустрічі для пошуку партнерів для реалізації міжнародних проектів.

А ще розповідали про можливості «Culture Helps / Культура допомагає» на фестивалях та форумах, шукали незалежних журі для оцінювання грантових заявок учасниць та учасників, відвідували події та висвітлювали діяльність грантерок та грантерів в медіа. Готуємось до продуктивного 2024 року.

«Culture Helps / Культура допомагає» — це проект, що співфінансується Європейським Союзом у межах спеціального конкурсу пропозицій для підтримки українських переміщених осіб та українського культурного та креативного секторів. Проект реалізовується Інша Освіта (UA) та [zusa](#) (DE).

Фото:
Ольга Биндас

8 ARTISTS AT RISK: РЕЗИДЕНЦІЇ ДЛЯ МИСТКИНЬ/МИТЦІВ ТА КУЛЬТУРНИХ ДІЯЧОК_ІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ЗОНІ РИЗИКУ

Фінансування:	UNESCO Heritage Emergency Fund, UNESCO-Aschberg Programme for Artists and Cultural Professionals, Andy Warhol Foundation for the Visual Arts and Teiger Foundation
Партнери:	Асортиментна кімната, post impreza, Стипендія імені Антонена Арто, Хата-Майстерня
Тривалість:	листопад 2023 – січень 2024
Бюджет:	27 921, 25 грн
Координатор(к)и:	Марта Савіцька, Євген Бойко
Контакт:	office@insha-osvita.org

Artists at Risk (AR) – програма, що надає прихисток мистецьким і культурним діячкам і діячам у межах України. У 2023 році Інша Освіта та партнерські організації (Асортиментна кімната, post impreza, Стипендія імені Антонена Арто, Хата-Майстерня) приєдналися до міжнародної мережі культурних інституцій, мистецьких центрів, муніципалітетів та приватних мистецьких ініціатив.

Під час проекту запросили українських художниць/ків, перформерок/ів, культурних менеджерок/ів, дослідниць/ків (за потреби із сім'ями), що втратили житло через бомбардування, окупацію або вимушено виїхали з областей, які межують із зоною бойових дій.

Резиденції передбачають:

- можливість продовжити власну творчість в безпечному та комфортному місці під час війни;
- житло для мисткинь та митців терміном на 2–3 місяці;
- надання стипендії на прожиття;
- можливість працювати в майстерні/студії/робочому просторі та покриття витрат на продакшн;
- підтримку мистецьких ініціатив та нові можливості адаптації в локальному мистецькому середовищі, якщо мисткині/митці готові творити;
- за потреби надаються до 4 сесій для стабілізації психоемоційного стану.

Влітку 2023-го на Хаті-Майстерні приймали на резиденцію митця та дослідника Геннадія Іжицького та дослідницю Уляну Кулябіну. Восени до Асортиментної кімнати запросили фотографа та режисера Олександра Суровцева та художницю Маргариту Болгар, до *post impreza* – журналістку Ганну Бальчінос. Резиденції тривали три місяці: з жовтня до січня 2024 року.

Програма реалізується у партнерстві з Асортиментною кімнатою, *post impreza* та Стипендією імені Антонена Арто. Ця програма організована *Perpetuum Mobile (PM)*, в рамках мережі *Artists at Risk (AR)* в партнерстві з [UNESCO](#) та за підтримки [The Andy Warhol Foundation for the Visual Arts](#) та [Teiger Foundation](#).

Наприкінці 2023 року ми вийшли з програми *Artists at Risk*. Цінуємо роботу українського представництва програми, яке допомагало українським митцям від початку повномасштабного вторгнення. Однак низка неетичних ситуацій головного офісу *Artists at Risk* навколо участі в програмі тих російських митців, які співпрацювали з російським тоталітарним режимом після 2014 року, не лишає нам іншого вибору.

Фото:
Олеся Саєнко

10 CULTURAL BRIDGES: ПІДТРИМКА ДІЯЧОК І ДІЄВЦІВ КУЛЬТУРИ ПІВДЕННИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Фінансування:	Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)
«Зміцнення громадської довіри в Україні» (UCBI)	
Партнери:	Асортиментна кімната, post impreza, Стипендія імені Антонена Арто, Opera aperta
Тривалість:	вересень 2023 – січень 2024
Бюджет:	787 232,00 грн
Координатор(к)и:	Володимир Бурковець, Юлія Париш
Контакт:	office@insha-osvita.org

Діалог та осмислення індивідуальних досвідів дають нам шанс для консолідації та зміцнення місцевих спільнот.

Інша Освіта ініціювала проєкт з підтримки культурних і мистецьких діячок і дієвців в південних регіонах задля підтримки, солідарності та спільного пошуку більш актуальних, наближених до реальності та різноманітних наративів про південні області.

У проєкт залучили:

- Мисткинь і митців із візуального та перформативного мистецтва з південних областей.
- Мисткинь і митців із візуального мистецтва з Івано-Франківська.
- Культурних журналісток і журналістів з усієї України.

«CULTURAL BRIDGES: Підтримка діячок і дієвців культури південних регіонів України» охоплює три напрями:

- Підтримка мисткинь і митців з перформативного сектору: Стипендія Антонена Арто для південних областей.

Проект включав спільний воркшоп, менторську програму, стипендію для реалізації та презентації експериментальних робіт, спільні обговорення, а також можливість взяти участь у відкритому конкурсі для подальшої презентації work in progress у Румунії. За результатами воркшопу відібрали та представили 6 work in progress в Одесі, Миколаєві, Херсоні. У цій частині проекту вдалося об'єднати людей із різноманітними творчими практиками та досвідом, створити спільні проекти, що допомагають поживляти дискусію про південь.

- **Резиденції мисткинь і митців із візуального сектору та виставки в Одесі та Івано-Франківську за кураторства Асортиментної кімнати.** Мисткині та митці з Миколаївської, Херсонської, Одеської й Запорізької областей з 22 до 30 листопада вирушили на ретрит-резиденцію у Хату-Майстерню в Івано-Франківській області. Резиденція створила простір для саморефлексії, уповільнення та відновлення художниць і художників. Вони спілкувалися з колегами, хтось, за бажання, працювали, а хтось – взяли перерву та набиралися сил. Програма передбачала рефлексію над власною мистецькою практикою та її «планування» на майбутнє, наскільки це можливо. Курувала резиденцію Анна Потьомкіна. Натомість група з франківських мисткинь і митців побувала у триденній навчальній поїздці в Одесі. Там вони знайомилися з місцевими колегами та інституціями, встигли відвідати виставку «Візуальна історія Миколаєва» від школи фотографії МУРН та познайомитися з командою платформи MY ART у Миколаєві. Також у межах проекту у грудні 2023 провели в Асортиментній кімнаті виставку про південь «до чого сниться вода?» за кураторства Альони Каравай. Зібрали живопис, відеоарт, графіку та акварель від мисткинь та митців різних напрямків та генерацій.
- **Збір історій про культуру діячок і дієвців культури півдня за кураторства post impreza.** 10 журналісток та журналістів з усієї України побували в навчальній поїздці до Одеси та Миколаєва, щоб заглибитися у контекст та познайомитися із місцевими культурними діячками та діячами. За результатами поїздки вони опублікували 5 матеріалів про культурне життя півдня та культурну міграцію між західними та південними регіонами України.

Проект реалізовувався у межах програми "Cultural Bridges: support of cultural figures from Southern regions of Ukraine", який втілювала Інша Освіта за підтримки проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Зміцнення громадської довіри в Україні» (UCBI). У партнерстві з Асортиментною кімнатою, post impreza, Стипендією імені Антонена Арто, Opera aperta.

12 BOOST_4_CULTURE: ОСВІТНІЙ КУРС ДЛЯ ДІЯЧОК ТА ДІЯЧІВ СЕКТОРУ КУЛЬТУРНИХ ТА КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРИЙ У ВІННИЦІ

Фінансування: EU4Culture

Партнери: NGO PLAI

Тривалість: жовтень 2023–липень 2024

Бюджет: 30 000,00 грн

Координаторки: Юлія Аленіна, Анастасія Яблонська

Контакт: culture_helps@insha-osvita.org

З жовтня 2023 до липня 2024 мистецьке об'єднання «ПЛАЙ» реалізовує проект #Boost_4_Culture у партнерстві з Іншою Освітою. Він включає освітні резиденції, нетворкінгові події та курс з 10 офлайн-лекцій раз на місяць.

Команда Іншої Освіти та proto produkciia розробила освітній курс для діячок та діячів сектору культурних та креативних індустрій. Метою курсу є підвищення рівня професійних компетенцій менеджерок і менеджерів культури, фахівчинь та фахівців, що працюють у секторі креативних індустрій, а також незалежних мисткинь та митців у Вінниці.

Будуть лекції про:

- Креативні індустрії та їхні впливи;
- Операційний менеджмент та управління;
- Проектний менеджмент в культурі;
- Event-менеджмент;
- Комунікацію в проектах: українська та закордонна аудиторії;
- Бюджетування та фінансовий менеджмент;
- Фандрейзинг та його види;
- Юридичні аспекти: бюрократія чи забезпечення себе?;

- Організаційний розвиток та стратегічне планування;
- Простори та їх можливості у Вінниці. Процес ревіталізації та його переваги.

У жовтні провели лекцію про креативні індустрії та їхні впливи зі Катериною Кравчук – співзасновницею агенції Lanka.pro, фасилітаторкою та дизайнеркою навчальних програм/продуктів для креативної економіки. У листопаді відбулася лекція про проєктний менеджмент з Іриною Прокоф'євою – фахівчицею з управління проєктами, організаційного розвитку та міжнародної співпраці. І на останок – у грудні пройшла лекція про операційний менеджмент від Юлії Алєніної – операційної директорки Іншої Освіти, координаторки освітнього та гуманітарного напрямків в агенції proto produkciia.

Проєкт #Boost_4_Culture створено NGO PLAI за підтримки ІСАР Єднання у межах проєкту «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства», що реалізується ІСАР Єднання у консорціумі з Українським незалежним центром політичних досліджень (УНЦПД) та Центром демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку у. Зміст анонсу проєкту не обов'язково відображає погляди ІСАР Єднання, погляди Агентства США з міжнародного розвитку.

Фото:
Дмитрій Томсон

14 ВІЗИТИ ДО УКРАЇНИ ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ КУЛЬТУРНИХ ДІЯЧОК ТА ДІЯЧІВ

Фінансування:	Prague Civil Society Centre
Партнери:	Асортиментна кімната, post impreza, Prague Civil Society Centre і proto produkcija
Тривалість:	вересень-листопад 2023
Бюджет:	2 537 342,30 грн
Координатор(к)и:	Ольга Дятел, Альона Каравай, Юлія Алєніна, Альона Одаренко
Контакт:	office@insha-osvita.org

Цей проєкт мав на меті створити можливості для міжнародного мистецького обміну, двосторонньої циркуляції ідей та досвіду навіть в умовах кризи (як гуманітарної, так і культурної), спричиненої повномасштабним вторгненням Росії в Україну.

Ми запросили 30 культурних діячок та діячів з Німеччини, Австрії, Франції, Італії та Іспанії, аби познайомити з локальним культурним контекстом та налагодити професійні зв'язки.

Кликали групи до 7 людей на візити, враховуючи фокусні теми:

- У вересні (18–24) приймали групу перформерок та перформерів. Під час нетворкінгу вони спілкувалися із європейськими колегами. Також провели три воркшопи: «Mask as Material – Material as Mask» від Alexej Vancl, «Digital tools for creators: the SNEO experience» від Mayda Á. Islas та «PAINTJOCKEY» від Eva Evitzkaya.
- 9–15 жовтня зустрічали групу європейських мисткинь та митців у сфері візуального мистецтва. Окрім нетворкінгу, переглядали з групою фільм «Ірпінь. Хроніки відродження» від мистецької ініціативи АртПоле. Також вдалося відвідати місто, пройти стежками із фільму та познайомитись з деякими людьми з сусідської спільноти. Поспілкувалися із людьми, які пережили окупацію, та почули їхні

історії відновлення. Провели артістки Seila Fernández Arconada, Clara Tischler та Riiko Sakkinen, де говорили про сучасну взаємодію природи та людини, міграцію, втрату людей та дому і про питання ролі та відповідальності художників у суспільстві.

- З 16 до 22 жовтня до України приїжджала група іноземних культурних журналісток. Позналилися, запланували співпрацю та провели дискусію про українську культуру та мистецтво в ЗМІ Західної Європи разом з Дар'єю Бадьор — українською культурною журналісткою та кінокритикинею та з німецькою журналісткою, репортеркою та мистецтвознавицею Christine Hamel.
- У листопаді (6–12) знайомили з локальним контекстом групу з кураторок, кураторів, критикинь та критиків. Зокрема, відвідали місцевих митців у Бучі, Ірпені та Мотижині. Також наші гості презентували свої проєкти. Benjamin Gruner, Jeannette Brabenetz та Zofia Nierodzinska говорили про підготовку Pochen Biennale 2024, дослідження теми крихкості у світі, стратегії стійкості Центральної та Східної Європи, відчуття життя у (не)безпеці.
- З 13 до 19 листопада приймали групу культурних менеджерок, менеджерів, продюсерок та продюсерів. Налагоджували зв'язки, обмінювалися досвідом та обговорювали специфіку роботи в Європі з колегами з Німеччини, Франції, Іспанії та Італії.

Також у межах проєкту наші партнери з ProEnglish Theatre запросили французьких перформерок Madeleine Bongard та Julie Zeno для реалізації спільних проєктів.

Проєкт реалізовується Іншою Освітою у партнерстві з Prague Civil Society Centre, Асортиментною кімнатою, post impreza і proto produkcija.

Фото:
Валерія Ландар

16 МЕРЕЖА ПАМ'ЯТІ: ЗАХИСТ МАСОВИХ ПОХОВАНЬ ЄВРЕЇВ І РОМІВ ЧАСІВ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Фінансування:	МЗС Німеччини
Партнери:	Фонд «Меморіал убитим євреям Європи» (Берлін, Німеччина), Український центр вивчення історії Голокосту, Інша Освіта, ГО «Після Тиші», Docudays UA, Мережа DOCU/CLUB, Оснабрюцький університет
Тривалість:	2020–2023
Бюджет:	2 279 699,05 грн
Координаторки:	Юлія Аленіна, Анна Ковальчук
Контакт:	office@insha-osvita.org

Вже три роки ми співпрацюємо з проектом Мережа пам'яті. Він спрямований на захист масових поховань Голокосту та геноциду ромів під час Другої світової війни. Також ціллю є розробка нових інструментів дослідження місць пам'яті та вивчення історії насильства на локальному рівні. Проект підтримує місцеві громади, що займаються впорядкуванням місць пам'яті Голокосту та поверненням пам'яті про колишніх єврейських жителів їхніх громад.

У 2023 році продовжували забезпечувати фінансовий менеджмент проекту та адміністративну підтримку. А тренер Іншої Освіти — Тарас Грицюк — залучений у проект як координатор із головним фокусом на питаннях менторства та розвитку громад.

У цьому році:

- **Команда Макарівської громади** створила документальний фільм про взаємодопомогу українського та єврейського народу на основі аналогій подій Другої світової та російсько-української війн. Команда також облаштувала публічний простір біля місцевого музею для показів фільмів та зібрала колекцію артефактів з історії єврейської громади Макарова.
- **Мешканки та мешканці Гуляйпільської громади** евакуювали музейне зібрання зі зруйнованої школи у селі Омельник. Разом вони записали 2 епізоди подкасту про культурну спадщину Гуляйполя в умовах війни, створили 14 інтерв'ю, евакуювали 5 родинних архівів зі зруйнованих будинків та колекцію картин художника Свирида Говіни.
- **Громада міста Дружківка**, що на півночі Донецької області, підготувала до друку книжку про історію Голокосту в місті. Більшу частину власного архіву вивезено до Києва, а один з матеріалів вивезеного архіву став переможцем в літературному конкурсі в Ізраїлі. Також в місті вже третій рік поспіль, після встановлення меморіальної дошки (2021 рік), вшановується пам'ять жертв Голокосту на рівні голови ВЦА.
- У **Перемишлянах** учасниці та учасники місцевої ініціативи в Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту провели перегляд фільму «Зламани гілки». Організували виставку пам'яті, міжнародний науковий семінар за участі науковців з України та Польщі, майстер-клас про роботу з історією Голокосту та перегляд фільму «Безголосся» для місцевих вчителів. А ще в серпні відбулася подія «Найгарніші квіти мого міста», яка складалася з дитячої мандрівки дослідження міста та Вернісажу дитячих робіт.
- В **Охтирці** команда музейни_ць, вчител_ьок та креєзнав_ець вивчала фонди Сумського обласного архіву, збирала дані про єврейську громаду міста, провела кінопокази документального кіно спільно з єврейською громадою міста, провела авторські читання твору «Знаки Соломона у часовій петлі», оприлюднила біографічні довідки про жителів міста та довідковий матеріал, який розкриває єврейську історію Охтирки.
- **Громада селища Покалів** створила виставку про єврейську громаду та Голокост в селі Словечно, облаштувала волонтерський хаб, організувала кінопокази документального кіно, провела краєзнавчі екскурсії для учнів-волонтерів та цикл занять про упередження, геноциди та збереження пам'яті у школі міста Овруч. Також продовжувала активну волонтерську діяльність у допомозі ЗСУ.

Більше результатів всіх громад у проєкті за рік можна знайти на сайті Іншої Освіти. [Тут](#) – перша частина, а [тут](#) – друга.

Проєкт «Мережа пам'яті» реалізується Іншою Освітою спільно з фондом «Меморіал убитим євреям Європи» та Українським центром вивчення історії Голокосту за підтримки МЗС Німеччини.

18 ДОВІРА ТА ПАМ'ЯТЬ: КОМЕМОРАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ДЛЯ МИСТКИНЬ/МИТЦІВ, МУЗЕЙНИЦЬ/КІВ ТА КУЛЬТУРНИХ ЖУРНАЛІСТОК/ІВ

Фінансування:	UCBI
Партнери:	Меморіальний музей тоталітарних режимів «Територія терору», Асортиментна кімната, post impreza, proto produkcija, Минуле / Майбутнє / Мистецтво
Тривалість:	листопад 2022 – лютий 2023
Бюджет:	1 484 933,61 грн
Координаторка:	Альона Каравай
Контакт:	office@insha-osvita.org

Наприкінці 2022 року ми почали реалізацію проєкту «Довіра та пам'ять». Він мав на меті розширення професійного інструментарію українських мисткинь та митців у роботі з темами вшанування пам'яті. Проєкт поєднує освітні програми та заходи, мистецькі резиденції та серію спеціальних матеріалів у ЗМІ. У звіті Іншої Освіти за 2022 рік вже розповіли про основні напрямки проєкту, але в цьому році багато процесів дійшли до свого логічного завершення і ми готові ділитись повними результатами проєкту.

У грудні 2022–січні 2023 року провели онлайн-курс «Як ми згадуватимемо?» для музейних працівників, працівниць, митців, мисткинь, менеджерів та менеджерок культури. Він складався з 8 лекцій про те, як документувати воєнні події та представляти травматичний досвід у музейних експозиціях під час війни. Не зважаючи на відключення світла минулої зими на курс було зареєстровано 147 учасниць та учасників. Доєдналися й ті, хто був вимушений поїхати за кордон. А вже у березні цього року лекції було викладено у відкритий доступ. Коментарі стали простором для знайомства та позитивних відгуків музейниць та музейників всієї країни, а загальна кількість переглядів сягнула за 3,5 тисячі. Курс було створено у тісній кооперації партнерів: ініціатива Музейний кризовий центр/Museum Crisis Center, Територія Терору та ГО Новий музей.

Наприкінці 2022 року кураторська команда Асортиментної кімнати відібрала 14 учасниць і учасників резиденції «Коли оповідь було перервано?». Мета — дослідити практику комеморації: від спостереження до осмислення спільного досвіду через мистецьку діяльність. Протягом 2 тижнів резидентки та резиденти брали участь в ознайомчих візитах до музеїв Гуцульщини, були залучені до співпраці з цифровими колекціями та реалізовували свої ідеї під кураторським супроводом Дмитра Чепурного та Антона Усанова. А ми активно висвітлювали процес резиденції в соціальних мережах.

А вже у січні 2023 року запросили жителів Івано-Франківська та гостей міста на відкриття виставки «За деревом дерево» в Асортиментній кімнаті. За два тижні виставку відвідало 150+ людей, Суспільне випустило два репортажі: про фінісаж виставки, а також інтерв'ю з Альоною Каравай про погляд на децентралізацію мистецтва з Івано-Франківська. Логічним завершенням став випуск каталогу про резиденцію та виставку «За деревом дерево» у липні 2023 року. Його можна [замовити](#) на сайті Асортиментної кімнати.

Однією зі складових проєкту також є серія спеціальних матеріалів в медіа/архіві про культурне та мистецьке життя Франківщини post impreza про культуру пам'яті, політику пам'яті, комеморативні практики в Івано-Франківську. У січні 2023 року випустили матеріал [«Розширення пам'яті. Нові слова, якими ми описуємо війну, культуру і комеморацію»](#) створений за результатами мистецької резиденції «Коли оповідь було перервано?». У ньому мова йде про «новий» глосарій для опису подій, в яких ми опинилися з початком війни. А у лютому – [«Деокупація нації»](#) – історикня та художниця Наталі Дерев'янку розповідає, як російсько-українська війна роз'ятрила рану пам'яті українського суспільства, про художні комеморативні акції й акценти з 2014-го року та про сучасні мистецькі практики, як метод екзистенційної документації воєнного сьогодення.

Фото:
Олеся Саєнко

20 CENTRORA: ЦИФРОВІ МОСТИ В ЄВРЕЙСЬКІЙ ІСТОРІЇ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Фінансування: Centropa

Партнери: Українська спілка єврейських студентів (UUJS), ГО

«Українсько-німецьке культурне товариство Чернівці» при Думковому духовому

центрі / ун-т Чернівці, Центр досліджень політики пам'яті та суспільної історії

«Мнемоніка», EcoVisio, Галицький єврейський музей / Żydowskie Muzeum Galicja,

Асортиментна кімната, proto produkcija

Тривалість: травень 2022 – квітень 2023

Бюджет: 595 772,60 грн

Координаторка: Альона Каравай

Контакт: office@insha-osvita.org

Цього року продовжили працювати над проектом «Цифрові мости в єврейській історії Східної Європи». Він націлений на дослідження та підвищення видимості єврейської історії, зокрема історії Голокосту в Івано-Франківську.

У 2023 закінчили підготовку та реалізували в Асортиментній кімнаті виставку «Затоплення». Над нею працювали Нікіта Кадан у співпраці з франківськими відеоохудожниками Яремою Малащуком та Романом Хімеєм. Відправна точка виставки – Кривава неділя під час німецької окупації Станіславова. Тоді за один день було вбито від 6 000 до 10 000 тисяч єврейських мешканців міста. Експозиція містила сайт-специфічні візуальні роботи Нікіти Кадана та його відеоінсталяцію «Затоплення» спільного авторства Яреми Малащука та Романа Хімея, Гаррі Краєвця, Назгуль Шукаєвої, Юрія Іздрика та Вадима Худолія. Виставка також включала елементи, створені Тарасом Прохаськом, Юрієм Бакаєм і документацію та звукову роботу Нікіти Кадана «Мешканці Колізею». Окрім робіт в галерейному просторі, проєкт включав міську інтервенцію з візуальною роботою «Потоп». Виставку показували в Асортиментній кімнаті та двічі у Франкфурті. На основі «Затоплення» видали од-нойменний артбук.

У межах проекту провели у березні в Івано-Франківську триденну освітню програму для 30 викладачів, викладачок, дослідників та дослідниць єврейської історії.

Під час програми:

- Відвідали синагогу Темпель та побували на турі містом від історика Андрія Костишиного. Пізніше директор Centropa Едвард Серотта презентував графічну адаптацію фільму «Повернення до Рівного. Історія Голокосту», а вчителі та вчительки готували план уроку з використанням графічного роману. Після прогулянок, воркшопів, знайомства з містом були пісні мовою їдиш у виконанні Тетяни Сукортіної та Олени Сімеон.
- Наступного дня відвідали презентацію фільму Едварда Серотти «Послання з майбутнього: з Боснії в Україну». В основі сюжету інтерв'ю з людьми, які пережили бомбардування Сараєво 30 років тому.
- Фінальна частина семінару була присвячена підсумкам та дослідженню міської легенди Франківська про затоплені в озері єврейські поховання. Голова єврейської громади Ігор Перельман провів групу до колишнього єврейського кладовища, де зруйнував всі міфи та розповів історичні факти. Завершили програму на відкритті виставки «Затоплення».

Також разом з [Centropa](#), [EcoVisio](#), [UUJS](#), [Gedankendach Galicia Jewish Museum](#), [Mnemonics](#) та Асортиментною кімнатою провели конкурс для молоді [Trans.History Youth Competition](#). Учасниці та учасники створювали графічні та відео роботи на основі віршів єврейських авторів та авторок або за темою «Історія промовляє до мене» за мотивами біографії з бази даних сайту Centropa. Перше місце посіли Вікторія Галатяк, Вероніка Клянчина, Анастасія Єреміца, Анна-Ліза Готинчан та Поліна Бідяк-Захарова з Чернівців за менторства Ольги Поляк. Вони створили спільну графічну новелу «Threads of Dora's Life».

Крім того, у межах проекту видали графічний роман «Голокост в Україні» — історію про дві вцілілі єврейські сім'ї та українського селянина, що їх прихистив. Шеллі Вайнер та Рая Кіжнерман, що народилися у Рівному та змогли вижити під час Другої світової війни, розповіли свою історію, а художниця Юлія Антонова на її основі створила графічний роман.

22 VIDNOVA FELLOWSHIP UKRAINE: СТИПЕНДІЇ ДЛЯ ТИХ, ХТО ПОВЕРТАЄТЬСЯ В УКРАЇНУ

Фінансування:	Robert Bosch Stiftung
Партнери:	MitOst gGmbH та Robert Bosch Stiftung
Тривалість:	серпень 2023 – січень 2024
Бюджет:	5 016 700,00 грн
Координаторки:	Юлія Аленіна, Анастасія Яблонська
Контакт:	Юлія Аленіна, Юлія Непик

У цьому році на День Незалежності (як і минулого року) запустили нове коло стипендіальної програми Vidnova Fellowship Ukraine.

Програма передбачає тримісячну фінансову підтримку в розмірі 18 000 грн на місяць для відновлення діяльності в Україні, додаткове разове фінансування 10 000 грн на оренду робочих просторів, менторство або навчання. Також програма сприятиме нетворкінгу учасниць/ків з українськими та європейськими партнерськими організаціями.

Програма створена для активісток та активістів, мисткинь та митців, соціальних підприємниць та підприємців, культурних діячок та діячів, які:

- Після 24 лютого 2022 року виїхали за кордон, але планують повернутися в Україну в наступні три місяці та потребують підтримки у відновленні своєї професійної діяльності;
- Після 24 лютого 2022 року виїхали за кордон, але повернулися в Україну протягом останніх трьох місяців, щоб відновлювати свою професійну діяльність.

Пріоритет надається активісткам/ам та професіоналкам/ам, що працюють у таких напрямках:

- Культура та мистецтво;
- Неформальна освіта;
- Громадський активізм;

- Екологія та охорона навколишнього середовища;
- Незалежні медіа;
- Подолання наслідків війни в суспільстві;
- Соціальні інновації та соціальне підприємництво;
- Захист прав людини.

За час конкурсу ми отримали 750 заявок, з яких підтримали 50. Серед наших стипендіаток та стипендіатів: кераміст_ки, співа_чки, підприєм_ниці, художни_ці, журналіст_ки, режисер_ки та дизайнер_ки. З деякими вже познайомитись на зустрічі для стипендіаток та стипендіатів нового та попередніх кіл. У теплій атмосфері Urban Space 500 за кавою та чаєм говорили про виклики роботи за кордоном та прийняття рішення повернутися додому і відновити тут свою роботу. Анастасія Леонова — співзасновниця видавництва ist publishing — розповіла про відновлення роботи після повернення, Юлія Пилипчатіна — ілюстраторка та керамістка — поділилась планами про відкриття студії у Харкові, а Ірина Савицька — співзасновниця українського стартапу Bank of Memories — говорила про складнощі залучення фінансування на українські проєкти. У Bank of Memories вони з чоловіком створюють цифрові меморіали для військових у співпраці з родинами загиблих.

Програма реалізується Іншою Освітою в партнерстві з Commit by MitOst gGmbH та за підтримки фонду Robert Bosch Stiftung.

Фото:
Герман Крігер

24 SIGN OF HOPE

Фінансування: Hoffnungszeichen | Sign of Hope

Партнери: Hoffnungszeichen | Sign of Hope

Тривалість: серпень 2022-січень 2023

Бюджет: 1 064 381,00 EUR

Координатор(к)и: Роман Дима, Юлія Аленіна, Анна Черненко

Контакт: Юлія Аленіна, Юлія Непик

Цього року продовжували фінансово підтримувати людей, які постраждали внаслідок повномасштабного вторгнення. Зосередитися на допомозі та адаптації особливо вразливих груп — переселенцях, літніх людях та дітях.

У 2023 році завершували виплачувати фінансове забезпечення для 1058 людей, що через війну вимушено переїхали до Івано-Франківської та Тернопільської областей.

ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ

НАДХОДЖЕННЯ

Culture helps / Культура допомагає	22 454 776,23
ARTISTS AT RISK: Резиденції для мисткинь/митців та культурних діячок_ів, які перебувають у зоні ризику	27 921, 25
CULTURAL BRIDGES: Підтримка діячок і дієвців культури південних регіонів України	787 232,00
Boost_4_Culture: Освітній курс для діячок та діячів сектору культурних та креативних індустрій з Вінниці	30 000,00
Візити до України для міжнародних культурних діячок та діячів	2 537 342,30
Мережа пам'яті: захист масових поховань євреїв і ромів часів Другої світової війни	2 279 699,05
Довіра та пам'ять: Комемораційні практики для мисткинь/митців, музейниць/ків та культурних журналісток/ів	1 484 933,61
CENTROPA: Цифрові мости в єврейській історії Східної Європи	595 772,60
Vidnova Fellowship Ukraine: стипендії для тих, хто повертається в Україну	5 016 700,00
Всього	80 455 677,04

26 ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ

ВИТРАТИ

Culture helps / Культура допомагає	14 937 688,95
ARTISTS AT RISK: Резиденції для мисткинь/митців та культурних діячок_ів, які перебувають у зоні ризику	27 414,51
CULTURAL BRIDGES: Підтримка діячок і дієвців культури південних регіонів України	1 245 668,87
Boost_4_Culture: Освітній курс для діячок та діячів сектору культурних та креативних індустрій з Вінниці	30 000,00
Візити до України для міжнародних культурних діячок та діячів	1 825 824,50
Мережа пам'яті: захист масових поховань євреїв і ромів часів Другої світової війни	2 202 606,09
Довіра та пам'ять: Комемораційні практики для мисткинь/митців, музейниць/ків та культурних журналісток/ів	1 466 857,82
CENTROPA: Цифрові мости в єврейській історії Східної Європи	593 812,98
Vidnova Fellowship Ukraine: стипендії для тих, хто повертається в Україну	526 108,13
Всього	22 855 981,85